

DİL ARAŞTIRMALARI

Journal of Language Studies

Yıl/Year: 19, Dönem/Period: 2025-Bahar/Spring, Sayı/Number: 36

ISSN 1307-7821 | e-ISSN 2757-8003

YAYIN DEĞERLENDİRME

Review

Kazak Tili: Türk Tildi Auvditoriyağa arnalğan Oquv Quralı: Qarapayım Deñgey (A1), Bazalıq Deñgey (A2)

Biray, N. vd. (2023). *Қазақ Тілі: Қарапайым Деңгей (A1): Түрк Тілді Аудиторияға Арналған Оқу Құралы* (Edt. S. Karıbayeva). Astana, 196 s. ISBN: 978-601-7504-75-5.; Biray, N. vd. (2024). *Қазақ Тілі: Базалық Деңгей (A2): Түрк Тілді Аудиторияға Арналған Оқу Құралы*. Astana, 272 s. ISBN: 978-605-9837-90-3.

Gulvira Darmenova

Dr. Öğr. Gör., Pamukkale Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları

Denizli/Türkiye

e-posta gdarwinova@pau.edu.tr

orcid 0000-0003-1412-8091

Atıf

Citation

Darmenova, Gulvira (2025). Kazak Tili: Türk Tildi Auvditoriyağa arnalğan Oquv Quralı: Qarapayım Deñgey (A1), Bazalıq Deñgey (A2). *Dil Araştırmaları*, 36: 289-300.

Başvuru

Submitted

20.02.2025

Revizyon

Revised

13.04.2025

Kabul

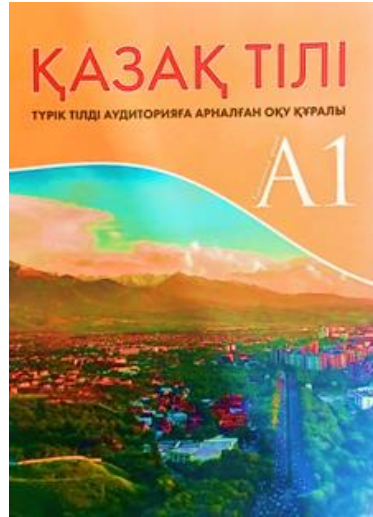
Accepted

28.04.2025

Çevrimiçi Yayın

Published Online

12.05.2025

Kazak Türkçesi öğretiminin en önemli materyali diğer dil öğretimlerinde olduğu gibi ders kitaplarıdır. Dil öğrenirken insanlar sadece dili değil aynı zamanda o ülkenin geleneklerini, kültürünü, tarihini de öğrenir ve kendilerini geliştirir.

Sürekli değişen siyasi, ekonomik ve sosyal koşulların yanı sıra artan uluslararası kültürel etkileşim yabancı dil öğrenmeye olan ilgiyi daha da artırmaktadır. Günümüzde Türk halklarının birbirlerinin dillerini öğrenme konusundaki ilgisi bilinmekte ve bu yöndeki talebin giderek arttığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda Kazak Türkçesi de öğrenilmek istenen diller arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Dil öğretiminde üç temel unsur bulunmaktadır: öğretmen, öğrenci ve dil öğretim materyalleri. Hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin dil öğretim yöntemlerine uygun olarak hazırlanmış ders kitaplarına, yardımcı materyallere ve diğer öğretim araçlarına ihtiyaçları vardır. Ders kitapları “öğretmen ve yöneticilerin amaç ve hedeflerini gerçekleştirmesinde bir sistem oluşturmalarının yanı sıra derslerin yürütülmesinde bir rehber, sürecin ve öğrenci başarısının fiziksel değerlendirilmesinde bir araç olarak hizmet eder” (Tüm ve Ceyhan-Bingöl 2017: 432). Ayrıca “eğitim sistemindeki yeniliklerin başarılı olabilmesi için öğretmenlerin ders kitaplarındaki değişiklikleri dikkatle takip etmeleri, sürece hâkim olmaları ve ders kitaplarının öğretmen ile öğrenciden ne beklediğini anlamaları gerekmektedir” (Öztürk ve Çerçi 2019: 879). Bu nedenle ders kitapları öğrenme ve öğretme süreçlerine katkı sağlamaları, süreci yapılandırarak hızlandırmaları, edinilen bilgilerin pekiştirilmesine olanak tanımları, öğrenme sürekliliğini desteklemeleri ve öğrenmeye elverişli bir dil ortamı sunmaları bakımından özel bir öneme sahiptir. Belirtilen ölçütler doğrultusunda değerlendirildiğinde incelenen ders kitabının Kazak Türkçesini öğrenmeyi amaçlayan bireyler için tasarlandığı ve özellikle ana dili Türkçe olan öğrencilere yönelik etkili bir öğretim yöntemi kullandığı görülmektedir.

Çağdaş Kazak Türkçesinin ses, şekil ve cümle bilgisi üzerine bugüne kadar pek çok çalışma yapılmış ve bu alandaki çalışmalar günümüzde de devam etmektedir. Ancak Türkçe konuşan dil öğrencilerine yönelik olarak hazırlanan “Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2) Eğitim Kılavuzu” niteliğinde daha önce benzer bir çalışma bulunmamaktadır. Bu alandaki önemli bir boşluğu dolduran söz konusu eser, alanlarında yetkin akademisyenlerin ortak çalışmasıyla hazırlanmış ve 2023-2024 yıllarında yayımlanmıştır.

1 Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu

“Kazak Tili: Qarapayım Deñgey (A1): Türk Tildi Auvditoriyağa Arnalğan Oquv Quralı” adlı ders kitabı alanlarında yetkin akademisyenlerin ortak emeğiyle hazırlanmış ve 2023 yılında Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Öğrenim Bakanlığı Dil Politikası Komitesinin “Dil-Hazine” Ulusal-Bilimsel Uygulama Merkezi tarafından yayımlanmıştır.

Toplamda 195 sayfadan oluşan ve on bölümden meydana gelen bu kitap “Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” adını taşımaktadır. Çalışma “İçindekiler” ve “Önsöz” bölümleri hariç

olmak üzere belirli bir temaya odaklanan on ayrı bölümden oluşmaktadır. Her bölümde hazırlık çalışmaları, okuma, gramer, dinleme, konuşma ve yazma becerilerine yönelik etkinlikler yer almaktadır.

Bu bölümlerin başlıkları şu şekildedir: 1. Ders: Қазақ Әліпбиі “Kazak Alfabeti” (s. 6-11), 2. Ders: Танысу, Амандасу және Қоштасу “Tanışma, Selamlaşma ve Vedalaşma” (s. 13-26), 3. Ders: Отбасым “Ailem” (s. 28-36), 4. Ders: Менің Үйім “Benim Evim” (s. 38-54), 5. Ders: Күнделікті Өмір “Günlük Hayat” (s.56-68), 6. Ders: Дүкенде, Базарда “Mağazada, Pazarda” (s. 70-83), 7. Ders: Мамандықтар “Meslekler” (s. 85-93), 8. Ders: Көлік. Сәт Сапар! “Vasıta. İyi Yolculuklar!” (s. 95-103), 9. Ders: Кітапханада “Kütüphanede” (s. 105-113), 10. Ders: Демалыс. Қонақүйде” Tatil. Otelde” (s. 115-129). Söz konusu bölümlerde yer alan etkinlikler Kazak Türkçesinin temel konularını görsellerle desteklenen okuma parçaları ve diyaloglar aracılığıyla sunmaktadır. Ayrıca karekodlar aracılığıyla ses kayıtlarına dayalı dinleme etkinlikleri, okuma ve anlama çalışmaları, eşleştirme ve değerlendirme etkinlikleri de dahil edilmiştir. Dil bilgisi açıklamaları ise somut örneklerle pekiştirilmiştir.

Ders kitabında her bir bölümde ortalama 12 etkinlik yer almaktadır. İlk bölüm 1. Ders: Қазақ Әліпбиі “Kazak Alfabeti” başlığını taşımakta olup, bu bölümde “Açıklamalı Kazak Alfabeti” başlığına yer verilmektedir. Bu başlık altında Kazak alfabesinin harfleri ve fonetik özellikleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Ayrıca Kiril harfli Kazak alfabesinin Türk Latin alfabesindeki karşılıkları bir tablo aracılığıyla sunulmuştur. Ardından her bir harfin kullanımına dair örnekler ile açıklamalar yapılmıştır. Bu yaklaşım öğrencilerin Kazak alfabesini doğru bir şekilde öğrenmelerine ve dilin fonetik özelliklerini kavramalarına yardımcı olacaktır. “Açıklamalı Kazak Alfabeti” bölümü görsellerle desteklenen okuma parçalarıyla başlamaktadır. Bu okuma parçaları dilbilgisi, yazma ve okuma becerilerini geliştirmeye yönelik alıştırmalarla desteklenmektedir.

Bu bölümdeki dinleme alıştırmalarında karekodlar önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Karekodlar Kazak Türkçesini yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin okuma ve dinleme becerilerini geliştirmelerine yönelik olarak sunulmuş olup öğrencilerin ses kayıtlarına kolay erişimini sağlamaktadır. Bu yöntem sayesinde öğrenciler “dinleme”, “tahmin etme”, “yazma”, “tekrarlama” ve “eşleştirme” gibi çeşitli etkinliklere katılabilmektedir.

2. Ders: Танысу, Амандасу және Қоштасу “Tanışma, Selamlaşma ve Vedalaşma” ve 3. Ders: Отбасым “Ailem” bölümlerinde okuma metinleri ve diyaloglar görsel materyallerle desteklenmiştir. Bu bölümlerde “selamlaşma”, “tanışma”, “diyalog metinleri” ve “karşılıklı konuşma” gibi çeşitli metin türlerine ve etkinliklere yer verilmiştir. Ayrıca Kazak halkına ait akrabalık terimleri Kiril harfli Kazak Türkçesiyle tanıtılmıştır.

“Ailem” başlıklı 3. Ders bölümü öğrencilere dilbilgisi kalıplarını ve konuyla ilgili diyalog metinlerini sunarak dil becerilerini geliştirmelerini amaçlamaktadır. Dersin sonunda Akan Seri’nin “Balqadişa” adlı şarkısına yer verilerek öğrencilerin Kazak halk müziği aracılığıyla kültürel bağlamda da dil bilgilerini

pekiştirmeleri sağlanmaktadır. Bu yöntem dil öğrenme sürecine kültürel bir boyut kazandırarak dilsel ve kültürel bilgi arasındaki ilişkiyi güçlendirmektedir.

4. Ders: Менің Үйім “Benim Evim”, 5. Ders: Күнделікті Өмір “Günlük Hayat” ve 6. Ders: Дүкенде, Базарда “Mağazada, Pazarda” bölümleri okuma metinleri, diyaloglar, dinleme etkinlikleri, soru-cevaplar ve değerlendirme çalışmalarıyla zenginleştirilmiştir. Okuma parçaları ve dinleme bölümlerinde ev eşyalarının adları Үйде нелер бар? “Evde neler var?”, Менің Үйім “Benim Evim”, Мекенжай “Adres”, Менің Достарым “Arkadaşlarım”, Көкбазарда “Kökbazarda”, Наурыз Көже “Nevruz Çorbası” gibi konulara dair diyaloglar ve alıştırma Kiril harfli Kazak Türkçesi ile sunulmuştur. Bu etkinliklerin ardından Kazak Türkçesindeki hal ekleri gibi dil bilgisi konularına dair açıklamalar ve örnekler de eklenmiştir.

7. Ders: Мамандықтар “Meslekler”, 8. Ders: Көлік. Сәт Сапар! “Vasıta. İyi Yolculuklar!”, 9. Ders: Кітапханада “Kütüphanede” ve 10. Ders: Демалыс. Қонақүйде “Tatil. Otelde” başlıklı bölümlerde meslekler, ulaşım, yolculuk, kütüphane ve tatil gibi günlük yaşamla ilişkili temalar ele alınmaktadır. Bu bölümlerde görsel materyallerle desteklenen mesleklerle ilgili basit cümleler kurma, diyalogları canlandırma, bulmacaların doğru yanıtlarını yazma, doğru-yanlış işaretleme ve eşleştirme gibi çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. Ayrıca bu etkinliklerin ardından Kazak Türkçesindeki istek kipi, yeterlik fiili, isim-fiil ve zaman kavramlarına ilişkin açıklamalar sunulmuş, ilgili konular örneklerle desteklenerek pekiştirilmiştir. Böylece öğrencilerin dilbilgisi bilgilerini pekiştirerek Kazak Türkçesindeki dilsel yapıları daha doğru ve etkin bir şekilde kullanmaları sağlanmıştır.

2 Kazak Dili: Temel Düzeyi (A2): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu

“Kazak Tili: Bazalıq Deñgey (A2): Türk Tildi Auvditoriyağa Arналған Oquv Quralı” adlı ikinci ders kitabı, alanlarında yetkin akademisyenlerin ortak emeğiyle hazırlanmış olup 2024 yılında Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Öğrenim Bakanlığı Dil Politikası Komitesine bağlı “Dil-Hazine” Ulusal Bilimsel Uygulama Merkezi tarafından yayımlanmıştır.

Bu kitap Türkçe konuşan öğrenciler için Kazak Türkçesinin temel düzeyde öğrenilmesini sağlamayı amaçlayan bir öğretim aracıdır. A2 düzeyinde öğrencilere Kazak Türkçesinde etkili iletişim kurma yeteneği kazandırmak için okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik kapsamlı alıştırma sunmaktadır. Ayrıca iki lehçede benzer ve anlam bakımından örtüşen kelime ve dilbilgisi unsurlarına dikkat edilmiştir. Dilbilgisi ve kelime bilgisi alıştırmaları pekiştirmeye yönelik olarak kolaydan zora doğru bir yaklaşımla çağdaş ve geleneksel etkinlikler sunulmuş ve böylece öğrencilerin dil becerilerinin sistematik bir şekilde gelişmesi sağlanmıştır.

Toplamda 271 sayfadan oluşan ve yedi bölümden meydana gelen bu kitap “Kazak Dili: Temel Düzeyi (A2): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” adını taşımaktadır. Çalışma toplamda yedi bölümden oluşmaktadır. Ana başlıklar

üç alt başlıklara ayrılmaktadır. Her derste günlük yaşamda kullanılabilecek konular ile dilbilgisi konularına dair açıklamalar yer almakta, öğrencilerin hızlı ve kolay bir şekilde öğrenmelerini sağlamak amacıyla tasarlanmış alıştırmalar, metinler, diyaloglar ve poliloglar sunulmaktadır. Ders kitabının içindekiler kısmında her bir bölümün adı, konusu ve sayfa numaraları ayrıntılı bir şekilde belirtilmektedir. Kitap “İçindekiler” ve “Önsöz” bölümleri hariç yedi ayrı bölümden oluşmaktadır.

Bu ders kitabı ana başlık ve ana başlık altında üç alt başlıklarından oluşmaktadır:

1. Ders: Таныстыру “Tanıtma”: 1.1 Өзім туралы “Kendim hakkında”, 1.2 Отбасы мүшелері “Aile üyeleri”, 1.3 Біздің Отанымыз “Vatanımız” (s. 6-41).
2. Ders: Дағдылар “Beceriler”: 2.1 Күнделікті өмір “Günlük hayat”, 2.2 Уақыт және мекен “Zaman ve mekân”, 2.3 Хобби “Hobiler” (s. 43-74).
3. Ders: Салаутты өмір “Sağlıklı yaşam”: 3.1 Денсаулық “Sağlık”, 3.2 Спорт “Spor”, 3.3 Табиғат “Doğa” (s. 75-94).
4. Ders: Адам келбеті “İnsan görünüşü”: 4.1 Сырт келбет “Dış görünüş”, 4.2 Киім үлгісі “Giyim tarzı”, 4.3 Маусымдық киім “Mevsimlik giysiler” (s. 101-121).
5. Ders: Қарым-қатынас “İletişim”: 5.1 Мінез-құлық “Davranış”, 5.2 Достық “Arkadaşlık”, 5.3 Өріптестік “İşbirliği” (s. 128-139).
6. Ders: Қоғамдық өмір “Toplumsal hayat”: 6.1 Қоғамдық орындар “Toplumsal mekânlar”, 6.2 Сауда-саттық “Ticaret”, 6.3 Халыққа қызмет көрсету “Hizmet sektörü” (s. 145-164).
7. Ders: Саяхат “Seyahat”: 7.1 Саяхатқа дайындық “Seyahate hazırlık”, 7.2 Отандық туризм “Yerli turizm”, 7.3 Шетелге саяхат “Yurtdışı seyahati” (s. 171-188).

“Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A2” ders kitabı her bir bölümüyle öğrencilerin okuma, yazma, dinleme ve karşılıklı konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik kapsamlı etkinlikler sunmaktadır. Her bölüm işlenecek konunun görselleri eşliğinde sunulan okuma parçalarıyla başlamakta, ardından bu parçalarla bağlantılı alıştırmalar ve dil bilgisi konularına ilişkin açıklamalarla devam etmektedir. Bölümlerde günlük yaşamda karşılaşılan konuşmaların dinlenebileceği dinleme becerisi etkinliklerine, dili etkin şekilde kullanmaya yönelik konuşma alıştırmalarına ve aynı zamanda eğlenceli etkinliklere de yer verilmiştir. Ayrıca çeşitli metin türleri ve yapılarına yer verilmiş ve öğrencilerin kelime dağarcığını geliştirmelerine yönelik pek çok kelime bulmaca etkinliği de sunulmuştur. Bölümlerin çoğunluğu ise dinleme alıştırmalarıyla son bulmaktadır.

3 Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu’ndaki Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi

Bu başlık altında dil becerileri dinleme, okuma, sözlü anlatım, karşılıklı konuşma ve yazma olmak üzere dört temel beceriye göre incelenmiştir.

Kazak Dili: Türkçe konuşan dil öğrencileri için hazırlanan A1-A2 düzeyindeki eğitim kılavuzunda *dinleme* etkinliklerinin sayısı ve çeşitleri Tablo 1 ve 2’de belirtilmiştir. Ders kitabında yer alan dinleme etkinliklerinin sayısı ve çeşitliliği

oldukça geniştir. Bu etkinlikler öğrencilerin dinleme becerilerini etkili bir şekilde geliştirmeyi amaçlayan zengin bir içerik sunmaktadır.

Tablo 1. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A1 (Başlangıç) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin türlerine göre sayısı

Dinleme Becerisine Yönelik Etkinlik Türleri	Bölümlerdeki Alıştırma Sayıları									
Anlama, yanıtlama, tekrarlama	4	4	3	5	4	4	2	3	2	
Metin oluşturma		2			1	1				
Tamamlama, yerleştirme				1						

Tablo 2. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A2 (Temel) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin türlerine göre sayısı

Dinleme Becerisine Yönelik Etkinlik Türleri	Bölümlerdeki Alıştırma Sayıları									
Anlama, yanıtlama, tekrarlama	11	5	3	3	3	4	5			
Metin oluşturma						1				
Tamamlama, yerleştirme	1	2	2	1	1					
Eşleştirme			2							

3.1 Kazak Dili: A1-A2 Düzeyi: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu – Dinleme Becerisi Etkinliklerinin İncelenmesi

Şekil 1. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A1 (Başlangıç) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan dinleme becerisi etkinlikleri: Dinleme ve sorulara cevap verme (s. 81); Metni dinleyerek verilen görsele göre adlarını yazma (s. 122).

Şekil 2. Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A2 (Temel) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan dinleme becerisi etkinlikleri: Metni dinleme ve okuma (s. 6); Diyalogu dinleyerek okuma (s. 121).

Ders kitabında yer alan Şekil 1'deki “Mağazada Satıcı ve Alıcı Arasındaki Konuşma” başlıklı dinleme metni öğrencilerin günlük yaşamda

karşılaşılabilecekleri bir durumu anlamalarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu etkinlik dil öğrencisinin dinlediği metinle ilgili soruları yanıtlamasını sağlayarak öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar. Ayrıca metnin içeriğine dair sorular öğrencilerin dinledikleri bilgiyi anlama ve hatırlama yeteneklerini pekiştirir. Şekil 2’de yer alan etkinlik ise “Kendini Tanıtma” ve “Çocuk ve Annesinin Mevsimlik Kıyafetler Üzerine Konuşması” başlıklı dinleme metni de benzer şekilde öğrencilere günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri pratik durumları öğretmeyi amaçlar. Ders kitabında yer alan dinleme etkinlikleri öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak yavaş ve sade bir dille seslendirilmiştir. Öğrencilerin anlamasını kolaylaştırmak ve öğrenme sürecini desteklemek amacıyla dinleme metinleri görsellerle zenginleştirilerek sunulmuştur.

4 Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu’ndaki Okuma, Konuşma ve Karşılıklı Konuşma Etkinliklerinin İncelenmesi

“Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2) Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan okuma metinleri dil öğrencilerinin dil becerilerini geliştirmeyi amaçlayan etkinliklerle desteklenmiş olup görsel materyallerle zenginleştirilmiştir. Ders kitabında sözlü ve yazılı olmak üzere çeşitli metin türleri de bulunmaktadır. Bu metin türleri arasında; bilgilendirici metinler (yemek tarifleri, yazar, kitap, sanatçı ve turistik yer tanıtım metinleri), deyimler, röportajlar, karşılıklı konuşmalar, günlük konuşmalar, tebrik metinleri, gezi yazıları, alışveriş listeleri, mektuplar ve otobiyografi yazıları gibi örnekler yer almaktadır. Kitapta sözlü anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler arasında diyalog oluşturma ve cümle kurma gibi alıştırmalar yer almaktadır. Bu etkinliklerde öğrencilerden konuyla ilgili kısa diyaloglar oluşturmaları ve cümleler kurmaları beklenmektedir.

“Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2) Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan okuma, konuşma ve karşılıklı konuşma etkinliklerinin sayısı ve türleri Tablo 1 ve 2’de ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

Tablo 1. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A1 (Başlangıç) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan okuma, konuşma ve karşılıklı konuşma becerisi etkinliklerinin türlerine göre sayısı.

Okuma ve Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlik Türleri	Bölümlerdeki Alıştırma Sayıları									
Boşluğa yazma, yanıtlama		2	2	6	2	1	5	2	3	8
Tamamlama, yerleştirme, çevirme		2		1	1	1	1			
Resimlere bakarak okuma ve yanıtlama	1	1		1	1		1			1
Eşleştirme		2	2	2	3		1	1	1	1
İşaretleme: doğru-yanlış							2			
Diyalog, metin okuma ve oluşturma		6	4	3	2	7	3	1	3	4
Sıralama		2								
Tekrarlama	2	2	1							

Tablo 2. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A2 (Temel) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan okuma, konuşma ve karşılıklı konuşma becerisi etkinliklerinin türlerine göre sayısı.

Okuma ve Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlik Türleri	Bölümlerdeki Alıştırma Sayıları						
Metin okuma ve anlatma, yanıtlama	14	15	8	14	10	8	8
Diyalog ve cümle oluşturma	4	5	3	2	2	9	11
Tamamlama, yerleştirme	2			2		1	1
Eşleştirme	7		1	1			

4.1 Kazak Dili: A1-A2 Düzeyi: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu – Okuma, Konuşma ve Karşılıklı Konuşma Becerisi Etkinliklerinin İncelenmesi

“Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2) Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” adlı çalışmada dil öğrencilerinin okuma, konuşma ve karşılıklı konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerle zenginleştirilmiştir. Her bir bölüm görsellerle desteklenen okuma metinleri, dinleme etkinlikleri ve dil bilgisi yapıların pratikte kullanılmasını sağlayan uygulamalarla donatılmıştır. Kitapta yer alan okuma, konuşma ve karşılıklı konuşma etkinliklerden bazıları Şekil 1 ve Şekil 2’de ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Şekil 1. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A1 (Başlangıç) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan okuma ve konuşma becerisi etkinlikleri: Diyalogu okuyarak metin oluşturma, canlandırma (s. 46) ve Diyalogu okuyarak durum eklerini yazma (s. 120).

Şekil 2. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A2 (Temel) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan okuma ve konuşma becerisi etkinlikleri: Mektubu okuyup soruları yanıtlama (s. 27) ve Görseli inceleyerek kısa bir konuşma hazırlama (s. 35).

Ders kitabında yer alan Şekil 1'deki okuma etkinliklerinde öncelikle okuma metinleri sunulmuş ardından dil öğrencisinden metni okuyarak örnek diyaloga benzer yeni bir diyalog oluşturması istenmiştir. Ayrıca verilen kelimelerle karşılıklı konuşma yapmaları ve metindeki durum eklerini bulup yazmaları da istenmiştir. Şekil 2'de yer alan okuma etkinliklerinde ise dil öğrencisinden kendisini tanıtan bir mektubu okuyarak kendi ailesini tanıtmayı ve sorulara cevap vermesi istenmiştir. Diğer etkinlikte ise dil kullanıcılarından görseldeki nesnelerin adlarını söyleyerek, görseli temel alarak nesneleri sözlü olarak ifade etmeleri beklenmiştir.

5 Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu'ndaki Yazma Etkinliklerinin İncelenmesi

Yazma etkinlikleri dil öğretiminde temel beceriler arasında yer almakta olup öğrencilerin dilsel yeterliklerinin gelişimine anlamlı düzeyde katkı sağlamaktadır. Yabancı dil öğrenen bireylerin dilbilgisi kurallarını kavramaları ve yazılı anlatım becerilerini geliştirmeleri dil öğretiminin önemli hedeflerinden biridir. Bu doğrultuda yürütülen çalışmalar öğrencilerin hem yapısal dil bilgisini kavramalarını hem de düşüncelerini yazılı olarak tutarlı ve doğru bir biçimde ifade edebilmelerini amaçlamaktadır. Ders kitabında yer alan yazma etkinlikleri yeni metin oluşturma, sorulara yanıt vererek boşluk doldurma ve sözcüklere uygun ekler getirme gibi çeşitli alıştırmaları içermektedir. “Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2) Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan yazma etkinliklerinin sayısı ve türleri Tablo 1 ve Tablo 2’de ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 1. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A1 (Başlangıç) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan yazma becerisi etkinliklerinin türlerine göre sayısı.

Yazma Becerisine Yönelik Etkinlik Türleri	Bölümlerdeki Alıştırma Sayıları									
Boşluğa yazma	1		1			2		1	2	1
Görsele göre yazma, yanıtlama	1			3	4	2			1	3
Tamamlama, yorumlama		2	2	1	1			1	2	3
Cümle oluşturma				1	1					2
Metin oluşturma				1			1	1		
Eşleştirme			1				2	1		
Diyalog, metin oluşturma		1								
Not ve formlar, mektup yazma			1	1	3	2	1	1		

Tablo 2. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A2 (Temel) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan yazma becerisi etkinliklerinin türlerine göre sayısı.

Yazma Becerisine Yönelik Etkinlik Türleri	Bölümlerdeki Alıştırma Sayıları						
Anlatma, yanıtlama	6	1	2	1	1	1	2
Metin, diyalog ve cümle oluşturma	6	6	4	3	2	4	
Tamamlama, yerleştirme	5	9	2	5	4	4	3
Boşluk doldurma ve kelime bulmaca etkinlikleri	3	3	6	8	4	2	2
Eşleştirme ve sıralama	2	3	1	4		3	1
İşaretleme: doğru-yanlış	2	2	4	2		1	
Görsele göre cümle oluşturma, yanıtlama		1	5	2			3

5.1 Kazak Dili: A1-A2 Düzeyi: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu – Yazma Becerisi Etkinliklerinin İncelenmesi

Yazma becerisi dil öğrenim sürecinin önemli bir parçası olup öğrencilerin hem dil bilgilerini hem de iletişimsel yeterliliklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Ders kitabında yazma etkinlikleri genellikle metin oluşturma, boşluk doldurma, verilen bir konuyu geliştirme, sorulara yanıt verme ve cümle yapılarını doğru bir şekilde kullanma gibi dil becerileri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu etkinlikler öğrencilerin yazılı ifadelerde dilin temel kurallarını doğru bir şekilde uygulamalarını sağlarken aynı zamanda iletişimsel yeterliliklerini de pekiştirmektedir. Kitapta yer alan yazma etkinliklerinden bazıları Şekil 1 ve Şekil 2’de ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Şekil 1. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A1 (Başlangıç) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan yazma becerisi etkinlikleri: Eşleştirme etkinliği (s. 90) ve Form doldurma etkinliği (s. 113).

12-тапсырма. Сәйкестендіріңіз. Жазыңыз.

Тізімінің ізесі

инс _____

қалам _____

қайшы _____

қару _____

15-тапсырма. Өз оқырман билетіңізді толтырыңыз.

Аты-жөніңіз: _____

Туған күніңіз, ай, жылыңыз: _____

Кітапхананың бөлімі: _____

Şekil 2. “Kazak Dili: Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için A2 (Temel) Eğitim Kılavuzu” kitabında yer alan yazma becerisi etkinlikleri: Fiilleri emir kipiyle boşluklara yazma (s. 83) ve Boşluklara sıra sayısı sıfatlarını yerleştirme (s. 160).

3.1.13-тапсырма. Берілген етістіктері айырық райда жазыңыз.

су ішу • жасау • шекпеу • жеу • дәрігерге қаралу

• тамақ ішеу • ойлау • ұяқтау • су ішеу

Үягі: *Мәз су іш.*

1. Мол _____.

2. Уақытында _____.

3. Қатты ыстық _____.

4. Күн сайын жеміс-жидек пен көгөністер _____.

5. Позитивті _____.

6. Темекі _____.

7. Танертен жаттығу _____.

6.2.7-тапсырма. Есептік сан есімдерін жазыңыз.

Қазақстан әлемде жер көлемі бойынша _____ орында

Қазақстанда халық саны бойынша бір _____ қала - _____

екі _____ қала - _____

үш _____ қала - _____

Ders kitabında yer alan Şekil 1 ve 2’deki etkinliklerde dil öğrencilerinin kütüphane kartı formunu kişisel bilgilerine uygun olarak doldurmaları istenmiştir. Eşleştirme etkinliğinde ise öğrencilerden verilen kelimelerin uygun görsellerle ilişkilendirilmesi istenmiş ve bu eşleştirmelere dayanarak örnekteki gibi basit cümleler kurmaları sağlanmıştır. Diğer yazma etkinlikte ise dil öğrencilerinin metnin bağlamına uygun şekilde verilen sözcükleri boşluklara yerleştirerek tamamlamaları istenmiştir. Yazma becerisini geliştirmeye yönelik bu etkinliklerde dil öğrencilerinin temel kelimelerle boşlukları doldurmaları, kısa metinler ve diyaloglar oluşturmaları, form doldurmaları, kendilerini veya başkalarını tanıtan cümleler yazmaları, dil bilgisi kurallarına uygun şekilde ekleri

kullanarak basit cümleler oluşturmaları gibi çeşitli görevleri yerine getirmeleri beklenmektedir.

6 Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu’ndaki Ek Materyallerin İncelenmesi

“Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” kitabının sonunda yer alan ek materyaller şu şekildedir: Кейбір Әріптердің Дыбыстық Мәндері туралы “Bazı Harflerin Ses Değişimi” (s. 131-141) başlıklı bölümde ünlü ve ünsüz harflerin ses özellikleri sunulmaktadır. Жаңа Сөздер “Yeni Kelimeler” (s. 142-155) bölümü, her modülde geçen yeni kelimeleri listeleterek öğrencilerin kelime dağarcığını sistemli bir şekilde geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Тыңдалым Материалдары “Dinleme Materyalleri” (s. 156-173) başlığı altında yer alan dinleme etkinlikleri öğrencilerin işitsel anlama becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanmıştır. Son olarak Дұрыс Жауаптар “Doğru Cevaplar” (s. 174-195) bölümü ders kitabında yer alan etkinliklerin doğru yanıtlarını içermektedir ve bu bölüm öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmelerine olanak tanıyarak öz değerlendirme ve öz denetim becerilerinin gelişimine katkı sunmaktadır.

“Kazak Dili: Temel Düzeyi (A2) Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” kitabının sonunda Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki karşılıklı sözlük (s. 198-227), dinleme materyalleri (s. 229-249), doğru cevaplar (s. 251-268) ve Kazak Türkçesinin en sık kullanılan 100 fiili (s. 269-271) gibi ek kaynaklar bulunmaktadır. Bu ek materyaller öğrencilerin dilsel becerilerini pekiştirmeleri, doğru cevaplar aracılığıyla öğrenilen bilgileri gözden geçirmeleri ve Kazak Türkçesindeki temel fiil kullanımını kavramaları açısından son derece faydalıdır.

Sonuç olarak “Kazak Dili: Başlangıç Düzeyi (A1) ve Temel Düzeyi (A2): Türkçe Konuşan Dil Öğrencileri için Eğitim Kılavuzu” adlı çalışma Kazak Türkçesinin öğretimi alanındaki önemli bir boşluğu doldurmakta ve alandaki literatüre değerli bir katkı sağlamaktadır.

Kazak Dili ders kitabında genele baktığımızda her bir beceriye yönelik etkinliklere yer verilmiştir. Tablo ve Şekillerde sunulan örnekler kitabın yapısını ve içerdiği dil etkinliklerinin çeşitliliğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu görseller dil öğretiminde kullanılan etkinlik türlerinin zenginliğini ve dil becerilerinin dengeli bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Alanında ilk ve tek örnek olma özelliği taşıyan bu ders kitabı Kazak Türkçesini öğrenmek isteyen öğrenciler ve dil öğreticileri için önemli bir başvuru kaynağı olacağı düşünülmektedir. Yoğun bir emekle hazırlanan bu eserin oluşumuna katkı sağlayan N. Biray, G. Kurmangaliyeva Ercilasun, L. Esbosın, J. İskakova ve S. Uzaqbaykızı’na teşekkür eder, bilimsel çalışmalarında başarılarının devamını dileriz.

Kaynakça

- KÜÇÜKAHMET, Leyla (2011). “Eğitim Programlarında Ders Kitabının Yeri”. *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu* (Edt. Küçükahmet Leyla). Ankara: Nobel Yayınları, 13-14.
- ÖZTÜRK, Ahmet Tayfun; ÇERÇİ, Arif (2019). “Türkçe Öğretmenlerinin Ders Kitaplarına Bağlılıkları Ölçeği’nin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7/4: 876-897.
- TÜM, Gülden; CEYHAN-BİNGÖL, Zeynep (2017). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Temel İşlevleri”. *Turkish Studies*, 12/34: 429-444.